

Pisa, Florència i Roma (Itàlia),
maig i juny del 1981

IX Conferència Internacional sobre
la Història de la Cartografia.

Organitzada per la Domus Galilaeana en col·laboració amb la Societat Internacional d'Història de la Cartografia i Imago Mundi, l'Institut i el Museu d'Història de la Ciència de Florència, la Biblioteca Laurenziana de Florència, la Biblioteca Vaticana de Roma i l'Institut de l'Enciclopèdia Italiana de Roma. Per a més informació i participació adreceu-vos a la Secretària della IX Conferenza Internazionale di Storia della Cartografia, Piazza Paganica, 4, 00186 Roma (Itàlia).

Chamonix (França), 2, 3 i 4 de
febrer del 1981

Terceres Jornades sobre l'Educació
Científica

Tema: *Apropiació del saber científic: ensenyament i vulgarització.* Són organitzades per l'UER, Didàctiques de les Disciplines de la Universitat de París VII, el CNRS, el departament de ciències de l'educació de la Universitat de Ginebra, l'INRP, i compta també amb la participació de les Universitats de París VI, París VII, París VIII, Niça, Rouen i Estrasburg. Per a més informació i inscripció adreceu-vos a: Secrétariat du Comité d'Organisation, André Giordan, UER Didactique des Disciplines, T45, Université de Paris VII, Place Jussieu, 75005 Paris.

Premis per a monografies sobre el
tema: *Països Catalans (1938-1975)*

Convocats per la Fundació
Jaume Bofill, tracten d'estimular

els estudis sobre una època en la que la manca de condicions adequades ha creat un important buit de recerca. El tema de les monografies és lliure. Hi ha dos premis de 150.000 ptes. Les monografies seran inèdites, redactades en llengua catalana i la seva extensió mínima serà de 150 fulls holandesos. El termini de lliurament s'acaba el 31 de desembre del 1980. Qualsevol informació adicional la obtindreu adreçant-vos a la fundació Jaume Bofill: Rambla del Prat 21, 1.er tel. (93) 2181495 Barcelona (12).

Ciència a Prada

La segona quinzena d'agost d'enguany i a Prada del Conflent, la secció de ciències de la Universitat Catalana d'Estiu va tractar, sota el títol de «Química de l'alimentació quotidiana», d'un tema que va ésser prou atraient. Les classes van consistir en una introducció de caràcter general dedicada als processos metabòlics, a càrrec del biòleg valencià Antoni Marzo, i a l'ús i els efectes d'insecticides i fertilitzants. Després, Pere Molera va exposar la incidència dels metalls en els processos alimentaris, mentre l'equip Ebin, dirigit per Joan Borràs, tractava de temes diabètics: normes generals de nutrició, valor dels aliments, etc. Les classes pràctiques de cuina i sobre la valoració dels àpats típics catalans que acompanyaven aquestes explicacions van tenir força èxit. La secció va dedicar la segona part de les jornades de l'UCE a l'energia. Josep Roqué va tractar de l'energia biològica i Antoni Lloret dels nous descobriments en el camp de la recerca solar, especialment de les cèl·lules foto-

voltaiques, tot analitzant l'esdevenidor d'aquest tipus de converció de l'energia.

Complementàriament, hom dedicà una classe a les matemàtiques, centrada en la seva aplicació a la diagnosi clínica i al llenguatge científic en català, un col·loqui que va dirigir Lluís Marquet.

Entre aquest seguit de científics del Principat i del País Valencià no hi podia estar absent l'altre cantó dels Pirineus: Gerard Vassalls, prou conegut pels seus escrits d'epistemologia científica, professor de la Universitat de Perpinyà, dedicà diverses classes a treure l'entrellat del concepte de l'energia, aprofundint en els coneixements termodinàmics. Paral·lelament, en el marc de les moltes i variades activitats que caracteritzen la Universitat Catalana d'Estiu, la secció de ciències va participar en un espectacular col·loqui sobre la «Ideologia de la ciència», organitzat ensems amb les seccions de ciències de ciències socials i psicologia, al qual malauradament no vaig poder assistir.

En general, les sessions van ésser seguides de col·loquis, d'entre els quals cal destacar el dedicat a la dietètica. Tanmateix, la secció es va ressentir d'una certa desorganització, producte de les obligacions alienes dels professors, les quals obligaven a reajustar contínuament el programa segons llurs règims de viatge i d'estada. D'altra part, el caràcter sintètic propi de la temàtica comportava unes oscil·lacions dels nivells d'explicació, de la divulgació a l'abstracció, la qual cosa podia esdevenir en alguns moments desconcertant. No obstant això, cal dir que globalment hi ha hagut un canvi en la Universitat Catalana d'Estiu: ja no és l'experiència

lúdica de l'any 1975. Ha esdevingut més «seriosa» i potser més convencional. En aquest marc, la secció de ciències s'arrisca a adquirir una espècie de rigidesa progressiva, la qual, en l'àmbit característic de Prada, pot convertir-se en un perillós isolament. Tard o d'hora la secció haurà d'enfrontar una transformació, trencar amb la separació clàssica entre ciències experimentals i humanístiques i explorar, des d'un enfocament multidisciplinari, les arrels de la ciència catalana i la seva filosofia en general. Els companys de la secció i jo mateix, com a responsable d'aquesta, en som conscients.

No cal dir que (ciència) també va anar a Prada. El nostre director, en Joan Senent-Josa, va presentar-la, tot definint-ne l'abast i el sentit. Seguidament, un col·loqui amb els assistents va ajudar a precisar la filosofia de la revista. No hem d'oblidar que (ciència) compta amb la col·laboració de molts companys de la Universitat Catalana d'Estiu «històrica» i «actual».

Per acabar, una anècdota fronterera. A Prada, com a mostra, havia portat un paquet de números 1 de (ciència). En tornar, durant la revisió policíaca de la frontera i a petició del policia, li'n vaig ensenyar un exemplar. L'home se la va mirar del dret i el revés i com que jo li vaig dir que la revista era editada a Barcelona, va exclamar: «*Pero esto no está en español*». «*No* —vaig haver de respondre—; *está en catalán*».

(Joan Miró i Ametller)

EL CATALÀ A LA UNIVERSITAT:

EL CAS DE LA POLITÈCNICA DE BARCELONA

per Santiago Riera

Històries per a no oblidar

Tot començà quan «Paris-Match» publicà, al número 1422, una entrevista amb el president del govern espanyol Adolfo Suárez en la qual aquest, contestant una pregunta del periodista, respongué: «Trobeu-me primer professors que puguin ensenyar química nuclear (sic) en basc, català, etc.». La resposta no es féu esperar: dos-cents trenta-vuit científics i professionals de l'ensenyament la

(els mots)

signàrem i, dabant dels entrebancs que la revista francesa posava a la publicació de la carta al director que li adreçàrem, aparegué finalment publicada a «Presència» el sis de novembre de 1976. En realitat, però, el problema existia ja a Catalunya de feia molt

temps: des que el regim franquista, l'any 1939, anorregà la cultura catalana i esborrà totalment la tasca realitzada per les institucions catalanes durant el temps en què la Generalitat havia governat el Principat.

En aquelles condicions, poc podia fer-se. I tanmateix es féu molt; el més important potser: sobreviure. Sobreviure perquè després de trenta-sis anys hom pogués tornar a ésser, hom pogués tornar a crear, hom pogués palesar, de nou, un cop més, la voluntat de recuperar el passat, la cultura, la llengua. I això

per a identificar-se, per a expressar-se, per a ensenyar i també per a contestar els mots del president del govern, que eren precisament els mots dels qui no ens comprenien... Aquest esclat fou l'esclat que acompanya la recuperació molt de temps desitjada. Que hi hauria dificultats, prou se sabia: el procés era, però, ja irreversible. Aquelles classes esparses, aquells articles tan difícil de publicar, es multiplicaren aobrapidesa i, així, les tres universitats catalanes guanyaren en pocs mesos un terreny perdut per —i mantingut sota— les armes i la força —l'obligació— durant tants d'anys: sols la tossuderia a mantenir la identitat com a poble possibilità aquest redreçament que algú considerà sorprenent solament perquè ignorava on i com s'havia generat.

L'experiència en el curs de la politècnica de Barcelona

Concretament, a la Universitat Politècnica de Barcelona, el claustre es manifestà en aquest aspecte el 30 de juny de 1976 i concretà, el 15 de març de l'any següent, «el dret, tant per a professors com per a alumnes, d'utilitzar la llengua catalana en la docència i en la recerca». Ensenms, puntualitzà «l'elecció de la llengua per part del professor en les explicacions de classes, en escriure els apunts, en plantejar els exàmens i en tota altra comunicació escrita i oral.» Emperò el camí no era tan planer com s'havia pensat d'antuvi: en el claustre del 16 de març del 79, hom constatà la manca de rapidesa en la substitució del rètol en castellà pel corresponent en català; que moltes comunicacions tant internes com externes es continuessin fent en llengua castellana i, finalment, que la campanya de «normalització de l'ús del català a la UPB» no hagués rebut cap pressupost per atènyer les fites que s'havia proposat inicialment, feia ja un any. Aquesta situació portà a la creació d'una «comissió per a la normalització i l'ús del català» a la UPB (CNUC), que avui dia encara funciona.

Alguns dels objectius, els més cabdals, que es proposà la CNUC de la UPB són els següents:

—Normalització del retolament dels centres

pertanyents a la UPB, dels impresos i la correspondència tant oficial com interna, de les classes en català, dels cursos de català per a castellanoparlants i de perfeccionament per a catalanoparlants.

—Promoció dels apunts, les publicacions, els projectes finals de carrera i les tesis en català, així com de l'organització d'actes culturals en català i catalans.

—Promoure la publicació de vocabularis i diccionaris tècnics, sense excloure les gramàtiques que contemplin especialment la ciència i la tècnica.

—Assessorar les biblioteques de la Universitat Politècnica.

—Col·laborar en l'estudi de la realitat sociolingüística en la població d'estudiants de la UPB i promoure'l.

—Col·laborar estretament amb el servei de català de la UPB (servei d'ajut tècnic, traduccions, etc.).

—Establir contactes i col·laborar amb altres departaments de català tant de les altres universitats catalanes, com de la resta dels Països Catalans, i àdhuc de l'Estat espanyol i de l'estranger.

—Ajudar i assessorar els òrgans directius dels centres en la superació de les dificultats.

—Elaborar criteris per a la contractació del nou personal administratiu. Intervenir en la contractació.

Fóra interessant —i caldrà fer-ho en trobar el moment i l'ocasió— publicar les darreres dades sobre la situació del català a la UPB en el curs 79-80: quin percentatge de classes s'han donat en el nostre idioma; quants projectes i tesis s'han presentat escrits en català; quina ha estat l'estructura sociolingüística de l'alumnat; etc. Més encara que, en llegir treballs sobre aquesta qüestió publicats darrerament, s'hi troba a faltar sempre la Universitat Politècnica, precisament l'única, potser, que té una comissió especialment dedicada a la qüestió del català.

Aquest oblit de la UPB en treballs d'anys passats és doblement injust per tal com l'esmentada universitat no tan sols ha estat sensible envers aquest problema, sinó que en plantejarlo i, ensenms, assumir-lo l'ha fet totalment seu; d'altra banda, cal considerar que un dels punts més sensibles en una cultura

oprimida és el que fa referència al llenguatge científic i tècnic: els nous termes que envaeixen el saber, l'allau d'anglicismes —i d'altres ismes—, la rapidesa d'un avenç pregon que cada dia ens presenta nous fenòmens, noves solucions i noves troballes, fan que qualsevulla llengua tingui dificultats en aquest camp. Què no direm si la llengua considerada ha estat oprimida i àdhuc perseguida durant tants d'anys!

I el que acabem d'esmentar no és pas l'únic problema existent. Tants d'altres n'hi ha: des de les opinions i/o posicions particulars individuals que poden crear situacions enutjoses fins al més general de la realitat lingüística del país (article d'«Els Marges» i la polèmica generada), passant pels que en podríem dir polítics (afer Rodés), els problemes s'accumntegen.

La UPB n'és conscient. Intenta arranjar els que li pertocuen i, alhora, té la voluntat ferma de seguir el camí iniciat. Segurament que el que tenim avui no és el que desitjàvem ahir; però supera el que pensàvem tenir un abans-d'ahir no massa llunyà. S'ha fet, ja, camí. Més o menys, més de pressa o més a pleret, se n'ha fet. I avui albirem encara un futur de possibilitats al qual ens dirigim amb la voluntat d'arribar-hi. Amb entrebancs o sense. Amb actituds personals i col·lectives que ens omplen d'esperança i malgrat articles de la llei d'autonomia universitària que ens esborronen.

Som conscients, però, que la UPB i les universitats catalanes en general tenen problemes específics i actituds a prendre davant d'ells. Emperò —cal palesar-ho—, el redreçament lingüístic comença abans: a l'ensenyament primari, de vegades massa oblidat. Quan l'ensenyament a l'EGB sigui en català i, ensenms, català, els problemes a la universitat seran sols els que li corresponen. I per tant, si no més fàcils de resoldre, més concrets.

Les nostres tot just estrenades institucions de govern tenen una important tasca a fer en aquest camp.

(la ciència a l'escola)

NOU DONES I EL CEL

per Eduard Averbuj

Tenen el do de la ubiqüitat. Hom pot trobar-les donant classes a la Universitat de Barcelona al mateix temps que a l'Escola d'Estiu de Sant Sebastià. O creuar-se amb alguna d'elles en un passadís de l'Escola Normal de Sant Cugat, quan, simultàniament, podríem jurar que estem parlant per telèfon amb ella, allà, al seu despatx del Poble Espanyol. Estan interrogant nens (sembla que també juguen amb ells), organitzant seminaris, escrivint tres articles (un amb cada mà) o dirigint escoles municipals, filmant una pel·lícula i discutint amb algun membre de l'Ajuntament, tot a la vegada. Sembla que fossin mil i, tanmateix, tan sols són nou⁽¹⁾. I, a més, tot dones. Multiplicades com els pans, componen un dels més significatius equips intel·lectuals d'aquest país:

l'IMIPAE. Són nou dones que estan intentant fer de la pedagogia una verdadera ciència, arrelada en el nen i en l'escola. Són nou dones disposades a escalar el cel. Parlem amb elles. Són nou, però quan parlen, la seva paraula és una. La que respon.

Què és l'IMIPAE?

L'IMIPAE, Institut Municipal d'Investigació de Psicologia Aplicada a l'Educació, és un centre de l'Ajuntament de Barcelona els orígens del qual remunten al 1969, quan el municipi aprovà un projecte de recerca sobre aprenentatge amb nens deficientes mentals. El 1974 hom